

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

A DEBRECENI RENDŐRKAPITÁNYSÁG KRIMINÁLGEOGRÁFIAI ELEMZÉSE

PhD thesis

CRIMINALGEOGRAPHIC ANALISIS OF THE POLICE STATION OF DEBRECEN

Mátyás Szabolcs

Témavezető: Prof. dr. Süli-Zakar István

DEBRECENI EGYETEM
Földtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2011

Tartalom

1. Bevezetés.....	3
2. Alkalmazott módszerek	3
3. A feldolgozás során használt módszerek.....	4
4. Kitűzött célok, megoldandó feladatok, felállított hipotézisek.....	4
5. A kutatás eredményei, az értekezés tézisei.....	6
6. Summary.....	14
6.1. Introduction.....	14
6.2. Applied methods.....	14
6.3. Methods used during the processing.....	15
6.4. Targets, tasks to solve, established hypotheses.....	15
6.5. The results of the research and the theses of the dissertation.....	17
7. Az értekezés témakörében megjelent publikációk.....	25

1. Bevezetés

Napjainkban a jó közbiztonságot az alapvető emberi jogok közé sorolják, így az alanyi jogon megillett mindenkit, aki egy demokratikus berendezkedésű állam polgára. Joggal merül fel az emberben a kérdés, vajon tudja-e ezt biztosítani minden ország az állampolgárai számára. Sajnos nem. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy minden társadalom szempontjából a sorskérdések közé tartozik a bűncselekmények számának és összetételének alakulása, amelyek igen nagy hatással vannak egy ország jelenlegi és későbbi életére. Az elmúlt szűk két évtizedben olyan társadalmi és gazdasági változások illetve folyamatok játszódtak le a világban, amelyek hatására még meghatározóbb kérdéssé vált a közbiztonság.

A rendszerváltozást megelőző néhány évhez képest hazánkban is igen jelentős változások mentek végbe a társadalom szinte minden területén, melynek következtében többszörösére nőtt a bűncselekmények, az elkövetők és sértettek száma, illetve az okozott kár nagysága is. Az okok felderítésében, a problémák feltérképezésében és a lehetséges megoldások megtalálásában egy igen fontos diszciplína lehet a kriminálgeográfia, amely véleményem szerint egy jogtalanul mellőzött tudományág, holott a földtudományra jellemző térszemlélet és a területi különbségek érzékeltetésére való képessége nagyban hozzájárulhat más bűnügyi tudományágak kutatásaihoz is.

Eddig nagyon kevés településnek készült el az átfogó és részletes kriminálgeográfiai analízise, amely mindenképp egyik állomása lehet a bűncselekmények visszaszorításának. A vizsgálni kívánt földrajzi tér bűnözésföldrajzi aspektusú vizsgálata ezidáig váratott magára, így ez ezért külön kihívást jelentett számomra.

A vizsgált időintervallum országos szinten a 2000-2008 közötti időszakot öleli fel, a regionális központok szintjén pedig a 2003 és 2008 közötti éveket. A két időszak közötti különbséget az magyarázza, hogy regionális szinten nem volt lehetséges mind az öt város vonatkozásában egységes adatsor beszerzése, így csak a BM adatbázisára tudtam támaszkodni, amely 2003-tól adja meg a bűnügyi statisztikai adatokat.

2. Alkalmazott módszerek

- Számos ismerettel és háttérinformációval gazdagodtam azokon a hazai és nemzetközi konferenciákon, ahol rendőri munkám során volt lehetőségem részt venni, illetve előadást tartani. Ezekben a rendezvényeken főként román és ukrán, illetve a Szabolcs-Szatmár-Bereg, a Jász-Nagykun-Szolnok, a Békés és a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Rendőr-főkapitányság szakemberei vettek részt, előadóként pedig az EU számos országából érkeztek meghívottak. A nemzetközi konferenciákon kívül – szintén munkám kapcsán – számos olyan, a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság által szervezett megyei munkaértekezleten lehettem jelen, ahol olyan információkkal gazdagodtam és olyan szakemberekkel találkoztam, akik és amelyek szintén jelentősen segítettek munkámat.
- A hazai szakirodalmat főként könyvtárakból sikerült beszerezniem (Debreceni Egyetem, Rendőrtiszti Főiskola), illetve a munkám során kialakult személyes kapcsolatok révén (pl. évértékelő jelentések). A külföldi szakirodalmat elsősorban a világhálón, valamint a nemzetközi konferenciákon kialakult rendvédelmi kapcsolataimon keresztül, illetve az angol nyelvű szakmai folyóiratok és publikációk folyamatos nyomon követésével adaptáltam a disszertációhoz.
- Több alkalommal megkereséssel éltem a BM Koordinációs és Statisztikai Osztálya felé azon adatok beszerzése érdekében, amelyek nem voltak megtalálhatók a Minisztérium honlapján, illetve az illetékes rendőrkapitányságok nem tudták a rendelkezésemre bocsátani.

Ezen adatokat csak részben tudták megküldeni, főként törvényi okokra, illetve munkaerő hiányra hivatkozva.

Az országos és a településszintű nem kriminálstatisztikai jellegű adatok forrása a KSH kiadványai és honlapja voltak, illetve az európai bűnügyi adatok forrásául az *Európai Statisztikai Hivatal* honlapja szolgált (<http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/>).

- Az egyes főkapitányságok és kapitányságok bűnügyi-operatív helyzetének értékeléséhez és főbb folyamatainak megismeréséhez az országos, a megyei és a kapitánysági évertékelő jelentések szolgáltak alapul, melyeket a kapitányságvezetők küldtek számomra nyomtatott vagy elektronikus formában.
- A bűnügyi statisztikai adatok azon adatok közé tartoznak, amelyek felhasználását számos jogszabály korlátozza, így azokat sokszor csak külön engedéllyel lehetett beszerezni. A felhasznált adatok zöme az ERÜBS adatbázisából származik, továbbá a BM által üzemeltetett <http://crimestat.b-m.hu/> honlapról, amely külön engedéllyel kutatási célra használható, és ahol 2003-tól kezdődően gyakorlatilag az összes olyan országos, megyei és településszintű statisztikai adat megtalálható, amelyek nyilvánosságra hozatalát jogszabályok nem tiltják. A Debrecenre vonatkozó utcánkénti adatokat a *Robotzsaru NEO elektronikus ügyviteli rendszer* adatbázisából töltöttem le.
- Az adatgyűjtésben nagy segítségemre voltak azok a rendőri vezetők (kapitányságvezetők, bűnügyi osztályvezetők, alosztályvezetők, bűnmegelőzési szakemberek, a rendőrségi statisztikai adatfeldolgozást végző szakemberek stb.), akik számos alkalommal szolgáltattak háttérinformációkat egyes bűncselekményi értékek és bizonyos folyamatok jobb megértéséhez, illetve a későbbi elemzésükhöz. Ezen kollégákkal több alkalommal folytattam személyes és telefonos szakmai beszélgetéseket, melyek nagyban segítettek a későbbi adatfeldolgozást.
- Az ismertté vált bűnelkövetők etnikai megoszlásának vizsgálatához információbázis nem állt rendelkezésemre, így a Debreceni Városi Bíróságon és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróságon személyes adatgyűjtést végeztem, illetve beszereztem a kérdéses napok tárgyalási jegyzékét.
- A Debrecenre vonatkozó adatok egy részét empirikus kutatások során állítottam össze, melyet egy 500 főn elvégzett lakossági kérdőíves kutatás során kaptam meg, és amelynek keretében számos mélyinterjút is készítettem.

3. A feldolgozás során használt módszerek

A kutatás során kapott adatokat a *Microsoft Excel* szoftverrel táblázatokban rögzítettem. Az értekezésben lévő grafikonokat és diagramokat részben szintén e program diagramkészítőjével szerkesztettem meg. A lakossági kérdőíves felmérés adatainak feldolgozása az *SPSS for Windows 11.0* program segítségével történt.

A dolgozat során számos tematikus térkép készült települési és országos szinten egyaránt, amelyeket az *ArcMap* felhasználásával készítettem.

A disszertációban szereplő tematikus térképek egy részét a <http://crimestat.b-m.hu> honlapról töltöttem le, amelyeknél minden esetben jelöltem a forrást. A saját szerkesztésű térképeknél és táblázatoknál a „saját szerkesztés” megjelölést használtam, ahol az adatok adatbázisát szintén feltüntettem.

4. Kitűzött célok, megoldandó feladatok, felállított hipotézisek

A hazai regionális központok vizsgálata során az alábbi főbb célokat tűztem ki magam elé:

- **A nemzetközi és a hazai kriminálgeográfiai szakirodalom** azon részének bemutatása és **kritikai szemléletű elemzése**, amely konkrétan települések analizisét végezte el;
- **A regionális központok** kriminálgeográfiai aspektusú elemzése és azok **egymással történő összehasonlítása**, illetve ezen településeknél a főbb bűncselekményi értékek és a struktúra alakulásának a bemutatása;

A célkitűzéseim megvalósítása érdekében **vállalt feladatok** közé az alábbiak tartoztak:

- **Bemutatni a bűnözésföldrajz azon főbb irányzatait** és a jelentősebb szakirodalmat, amelyek a települések analizisével kapcsolatosak;
- Elvégezni a 2000-2008 közötti időszakra Magyarország bűnözésföldrajzi elemzését, illetve megvizsgálni és elemezni az elmúlt években megfigyelhető bűnügyi trendet;
- **Rámutatni a regionális központok és Magyarország vonatkozásában a térbeli és időbeli aspektusú különbségekre**;
- Hazánk kriminálgeográfiai elemzésén túl **nemzetközi viszonylatban is értékelni** egyes deliktumtípusok vonatkozásában **a kapott értékeket**;
- **Debrecen város** részletes bűnözésföldrajzi analizisének és „**forró pontos**” **térképeinek elkészítése**, amely során különös figyelmet szentelek a
 - jövőbeli trendek várható alakulásának a bemutatására;
 - a bűnmegelőzésre, illetve a bűncselekmények számának csökkentési lehetőségeire;
 - a kérdőívezés eredményeinek felhasználásával a lakosság elvárásainak közlésére és az általuk bűnügyileg fertőzött településrészek bemutatására;
- **Összegezni és rendszerezni a kutatás során kapott értékeket** illetve megállapításokat, továbbá meghatározni a kutatás további lehetséges irányait.

Felállított hipotézisek:

A fejezetben azon hipotéziseimet ismertetem, amelyek már a kutatás megkezdése előtt megfogalmazódtak bennem. Ezen hipotézisek szolgáltak a későbbiekben alapul a vizsgálatok lefolytatásához, melyekből a következő fejezetben ismertetett tézisek „keletkeztek”.

1. A lakosság döntő részének vélekedése szerint – mint azt számos közvélemény-kutatás is megerősítette – hazánkban az elmúlt évek során romlott a közbiztonság helyzete. A szubjektív biztonságérzet romlásának oka főként az ország egyes területein bekövetkezett negatív bűnügyi folyamatok hatása, amelyek jelentős médiavisszhangot kapva, negatívan befolyásolják az országos vélekedést.

2. A rendőrség és lakosság viszonyát nagymértékben meghatározza a rendvédelmi szerv részéről az állampolgárok felé irányuló kommunikációs tevékenység. Ezt erősíti meg több, korábban végzett közvélemény-kutatás is, amelyek megállapították, hogy a rendőrségről alkotott kép elsősorban a média által közvetített információk alapján áll össze (*Sutka S. 2003*). A régióközpontok közül nem a média által bűnösnek kikiáltott városok rendelkeznek a legrosszabb bűnügyi mutatókkal.

3. Köztudomású, hogy a városok, különösen pedig a nagyvárosok számos deliktum vonatkozásában magasabb gyakorisági értékekkel és eltérő bűncselekményi struktúrával rendelkeznek, mint a kisebb települések. A vizsgálat megkezdése előtt azt feltételeztem, hogy a Debreceni Rendőrkapitányság esetében a bűncselekményi struktúra követi-e az országos trendet (illetve a többi regionális központ trendjét), illetve a kiugró bűncselekményi értékkel

rendelkező évek csak egyes bűncselekmények kiugró értékei voltak, s nem tendenciaszerű változásról van szó.

4. A lakossági kérdőíves felmérés megkezdése előtt – elsősorban korábbi kriminálgeográfiai és kriminológiai kérdőívek alapján – az alábbi főbb hipotéziseim voltak:

- A lakosság leginkább a vagyon elleni deliktumok bekövetkeztétől tart
- A megkérdezettek többsége vélekedik úgy, hogy az elmúlt évek folyamán romlott a közbiztonság a lakókörnyezetében
- Akárcsak az ország más területein, így Debrecenben is sztereotípiákat hordoznak az emberek a bűnügyileg fertőzött területekkel kapcsolatban.

5. Számos kutatás bizonyította már, hogy szoros korreláció figyelhető meg a szegénység és bűnözési gyakoriság között. Tekintettel arra, hogy a hazai cigányság zöme a jóval az országos átlag alatti jövedelemviszonyokkal rendelkezik, így egyes bűncselekménytípusok esetében létszámarányukon felüli a cigányság aránya. Hajdú-Bihar megye bűnelkövetőinek etnikai aspektusú vizsgálatát megelőzően hipotézisem szerint a vizsgált megye vonatkozásában is vannak olyan bűncselekménytípusok, amelyeknél kiugróan magas a cigányság aránya.

6. Sokak álláspontja szerint a bűncselekmények számának csökkentése főként az anyagi erőforrások összegének növelésével érhető el (rendőrök számának növelése, infrastrukturális háttér fejlesztése stb.). Számos tanulmány a humán tőke és a kapcsolatrendszerek bővítésében rejlő kiaknázatlan lehetőségek szerepét alulértékeli. Ezen hipotézis megdöntése érdekében egy SWOT-analízis és egy célpiramis segítségével azt próbáltam bebizonyítani, hogy a jelenlegi erőforrások figyelembe vételével, a humán és a kapcsolati tőke hatékonyabb és ésszerűbb felhasználásával lehetséges a Debreceni Rendőrkapitányság reagálóképességét és bűnügyi eredményességét növelni.

7. Sokan – helytelenül – kétségbe vonják a bűnmegelőzésre fordított összeg és emberi munkaerő szerepét. Teszik és tehetik ezt azért, mivel igen nehéz egzakt értékekkel meghatározni azt, hogy egy adott bűnmegelőzési program hatására mennyivel csökkent a bűncselekmények száma, s hány deliktum nem realizálódott. A bűnmegelőzés egyik hazánkban gyakorlatilag ismeretlen szegmensén, az építészeti bűnmegelőzésen keresztül azt kívánom igazolni, hogy lehetséges minimális anyagi ráfordítással (és szemléletváltással) is sikeres bűnmegelőző tevékenységet folytatni.

5. A kutatás eredményei, az értekezés tézisei

5.1. A dolgozat hét fő részre tagolódik. Az **első fejezetben** főként azon technikai jellegű adatokat mutatom be, amelyek megalapozzák és feltárják a kutatás főbb irányvonalait, a kitűzött célokat és a vizsgálat során felhasznált módszereket.

5.2. A **második fejezet** egy szakirodalmi feldolgozáson alapuló elméleti bevezető, amely kronológiai sorrendben mutatja be azon jelentősebb nemzetközi és hazai kutatóműhelyeket, illetve kriminálgeográfusokat, akik már elkészítették egy település részletes analízisét (vagy annak egyes részletét). A fejezet a jelentősebb szakirodalom kritikai szemléletű, összehasonlító értékelésére törekszik, ahol bemutatom a főbb hazai, európai és amerikai kutatási irányzatokat.

5.3. A **harmadik fejezet** Magyarország bűnözésföldrajzát mutatja be a 2000-2008 közötti időszakban. Számos bűncselekmény vonatkozásában készült kriminálgeográfiai

elemzés hazánkban, azonban Magyarország részletes, bűnözésföldrajzi aspektusú elemzésére az elmúlt évek során nem került sor. A legutolsó ilyen irányú kutatás az 1990-2003 közötti időszakot mutatta be, így véleményem szerint rendkívül fontos és időszerű volt egy ilyen irányú vizsgálat elvégzése.

1. tézis

Magyarország bűncselekményei értékeit elemezve megállapítható, hogy az elmúlt mintegy másfél évtized alatt sem jelentős csökkenés, sem növekedés nem volt tapasztalható, kisebb ingadozások figyelhetők meg csupán. Megállapíthatjuk továbbá, hogy az ország egyes területein valóban nőtt egyes, a szubjektív biztonságérzetet rontó bűncselekmények gyakorisága, azonban ez nem mutatkozik országos tendenciaként. Országos szinten a közbiztonság helyzete a vizsgált időszakban nem romlott, egyes mutatók tekintetében pedig még javulás is megfigyelhető volt.

Magyarország bűnözésföldrajzi vizsgálatát követően a 2000-2008 évek viszonylatában az alábbi főbb megállapításokat teszem:

- Bűnügyi szempontból a leginkább fertőzött területek a vizsgált időszakban is a főváros és a Balaton környéke voltak (Somogy megye).
- Továbbra is a vagyon elleni deliktumok dominálnak a bűncselekményi struktúrában, azonban részesedése a rendszerváltozás környéki 80%-ról napjainkra mintegy 65%-ra csökkent.
- A személy elleni bűncselekmények korábban tapasztalható növekvő tendenciája megállt (1990-2003) és a 2000-2008 közötti intervallumban már viszonylagos stabilitás jellemezte (csupán a 2001-es és 2008-as évek értékei emelkednek ki).
- Jelentős csökkenés figyelhető meg a bejezett emberölés terén, mely nemcsak az 1990-2003 közötti időszak értékeihez képest csökkent (201-310), hanem a 2001-2008 közötti időszakhoz is, mintegy 41,2%-kal. Az Eurostat adatai alapján megállapítható, hogy hazánk nem tartozik a „gyilkos nemzetek” közé, kevéssel van csak felette a 100.000 főre jutó gyilkosságok száma az EU átlagának.
- A korábbi tendencia nem változott, így továbbra is Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyék regisztrálják a legtöbb szándékos testi sértést, ahol az országos átlag mintegy kétszerese a bűncselekmény gyakorisága.
- A halált okozó közúti balesetek száma jelentősen csökkent, a vizsgált időszak első és utolsó éve közötti különbség 35%-os. A Eurostat 2007-es adatai szerint a közúti balesetben meghalt személyek 1 millió főre vetített értékei alapján Magyarország 122-es értékével az EU középmezőnyében foglal helyet (EU átlag 2007-ben 86), mely 41%-al magasabb az EU 27 országának átlagánál.
- A házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs elleni bűncselekmények aránya a többi főcsoportéhoz képest emelkedőben van, az emelkedést nem kizárólag az erőszak növekedése okozta (2000: 5059, 2006: 20952), hanem közrejátszott benne a világháló mind szélesebb körben való elterjedése (pl. tiltott pornográf felvétellel visszaélés), illetve az egyre javuló rendőri felderítés is.
- Jelentősen emelkedett a közrend elleni bűncselekmények részesedése az össz-bűnözésen belül. A főcsoport egyik legdinamikusabban fejlődő deliktuma a visszaélés kábítószerrel büntett, melynek részesedése jelentősen emelkedett. A közokirat-hamisítások számának emelkedése arra utal, hogy egyre jelentősebb az okirati bűnözés aránya.
- A vizsgált időszakban rendkívüli módon megnőtt gyermekkorú (14 év alatti) sértettek száma. Ez különösen annak a ténynek a tudatában aggasztó, hogy évről-évre kevesebb a

gyermekkorú személy. A 2000 és 2008 közötti évek viszonylatában a gyermekkorú sértettek száma 100,65%-kal növekedett!

- A *külföldi állampolgárságú sértettek* száma az elmúlt évtizedben mintegy 5000 fővel csökkent, arányuk pedig az 1991-2002 közötti 4-6%-ról (Tóth A. 2007) 3-4%-ra mérséklődött.

5.4. **A 4. fejezetben** a fentiekben részletezett főbb kriminálstatisztikai mutatók alapján a regionális központok bűnügyi helyzetének elemzése és összehasonlítása történt meg. Legelőször a régióközpontok személyügyi mutatószámainak összehasonlító elemzését végeztem el, melynek során megállapítottam, hogy számos, főbb mutatószám tekintetében szignifikáns eltérések figyelhetők meg a vizsgált régióközpontok között.

2. tézis

A rendkívül gyér magyarországi településszintű kriminálgeográfiai kutatások ezidáig nem érintették egyik vizsgált regionális központot sem, ezért részletesen elemeztem Debrecen, Miskolc, Szeged, Pécs és Győr városát. Jelen dolgozat mind az öt város vonatkozásában több aspektusból elemezte, majd összehasonlította a 2003-2008-as évek közötti időszakban ezen városok bűnügyi-operatív helyzetét, mely kutatási eredmények felhasználhatók többek között az érintett kapitányságok éwertékelő jelentéseinek elkészítésénél. A 100.000 főre számított gyakorisági mutatók segítenek rámutatni a regionális központok vonatkozásában a térbeli és időbeli aspektusú különbségekre.

Ezidáig a fenti regionális központok egyikének sem történt meg a részletes kriminálgeográfiai elemzése, így az kifejezetten unikális a hazai bűnözésföldrajzi és rendőrségi szakirodalomban. A vizsgálat során először a főbb személyügyi mutatószámok kerültek összehasonlításra, melynek során megállapítást nyert, hogy jelentős különbségek figyelhetők meg az egyes kapitányságok között.

A Btk. szerinti bűncselekményi főcsoportok vonatkozásában éles különbségek nem figyelhetők meg. Egyedül a Győri Rk. vonatkozásában volt megállapítható az, hogy az országos érték alatt volt a vagyoni elleni deliktumok aránya. Megállapítást nyert, hogy a vizsgált régióközpontok között kiugróan magas Pécsen a zsebtárolások és a lakásbetörések aránya, Győr és Miskolc között pedig mintegy háromszoros differencia figyelhető meg a rablások gyakoriságának tekintetében. A személy elleni bűncselekmények gyakorisága pedig mintegy 50%-kal több a Debreceni Rendőrkapitánysági illetékességi területén, mint az országos átlag, mely a vizsgált városok között kiugróan magas.

A bűnelkövetők korspecifikus megközelítésben történő elemzése során megállapítást nyert, hogy jóval az országos átlag felett található a miskolci gyermekkorú és fiatalkorú elkövetők és bűnelkövetők aránya. Saját kutatásaim, illetve a külföldi és a hazai szakirodalom is szoros összefüggéseket állapított meg a szegénység és a bűnözés gyakorisága között, így nyilvánvaló tény, hogy a (bűn)elkövetővé válás veszélye ezen alacsony státuszú rétegeknél jóval nagyobb. Ezt jelzi egy 2008-as felmérés is, mely megállapította, hogy a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 26 ezer nyilvántartott veszélyeztetett kiskorú él (Dudás P.-Kökényesi A. 2008), akik egyaránt potenciális sértettek és elkövetők.

5.5. Az **ötödik fejezet** tekinthető az értekezés gerincének, mely a dolgozat mintegy 40%-át adja. A hazai kriminálgeográfiai vizsgálatok rendkívül mostohán bántak a regionális központok vizsgálatával. Jelen dolgozat megszületéséig egyetlen egy központunknak sem végezték el az analízisét. A fejezet első részében Debrecen viszonylatában azon főbb területi statisztikai adatok kerülnek összegzésre, melyek meghatározzák a város társadalmi és gazdasági életét, melyek kapcsolatba hozhatók a bűnözés időbeli és térbeli alakulásával. Két alfejezet foglalkozik a városszerkezet kialakulásával és annak kriminálgeográfiai vetületeivel,

illetve a településszerkezet és szubkultúrák közötti kriminológiai összefüggésekkel. Ezen fejezetben szintén bemutatom a 3. és 4. fejezetben említett szempontok szerinti tagozódásban a bűncselekmények, a sértettek és a bűnelkövetők, illetve a bűnügyi eredményesség alakulását. A fenti adatok alapján szerkesztettem meg számos bűnözési térképet, amelyek az egyes bűncselekmények vonatkozásában mutatják be a város „forró pontjait”.

3. tézis

A Debreceni Rendőrkapitányság részletes kriminálgeográfiai elemzése során megállapítást nyert, hogy a bűncselekményi struktúráját tekintve az rk. követi az országos bűnügyi trendet, bár trendjében felfedezhetők helyi specifikumok, amelyek a földrajzi helyzetéből, a népességének összetételéből és egyéb jellegzetességeiből adódnak. Az eltérések főként a kilencvenes évek elején voltak megfigyelhetők, azonban 2000-től kezdődően a legtöbb évben a dinamika az országos trendnek megfelelő volt. A reális képet mutató tisztított statisztikai adatok is mutatják, hogy a 2000-2008 években éves szinten a városban 10-11.000 darab bűncselekmény vált ismertté, vagyis a kiegyensúlyozottság jellemző a debreceni bűncselekményi értékekre (*Uzonyi A. 2009, Mátyás, Sz. 2010/b*).

A kutatás során megvizsgáltam a bűncselekményeket mennyiségi, gyakorisági és strukturális aspektusból, illetve feltártam a bűncselekmények személyi oldalát. Ezek alapján a következő megállapításokra jutottam:

- Debrecen és Hajdú-Bihar megye vonatkozásában a bűncselekmények számának tendenciáját és dinamikáját összehasonlítva megállapítható, hogy e kettő gyakorlatilag megegyezik. A különbség elsősorban a dinamika nagyságában van, mely a városi kapitányság esetében jóval erőteljesebb.
- Az elmúlt két évtized bűncselekményi értékeit vizsgálva megállapítható, hogy továbbra is az ismertté vált bűncselekmények mintegy 96%-át Debrecen városában követték el, vagyis az illetékességi területhez tartozó települések aránya meglehetősen csekély. Hajdú-Bihar megyei viszonylatban a megyeszékhelyi rendőrkapitányságon realizálódik az ismertté vált bűncselekmények több mint 50%-a. A 2000 előtti adatokhoz képest Debrecen túlsúlya csökkent, azonban még a túlsúly csökkenése ellenére is a megye többi kapitánysága viszonylag csekély ráhatással van a megyei értékekre (*Sutka S. 1995, 1998*).
- A 100.000 lakosra jutó bűncselekmények számának vonatkozásában a vizsgált intervallumban Hajdú-Bihar megye kapitányságai között a város rendszerint a 6-8. helyen található, így Debrecen a megyében a fertőzött kapitányságok közé sorolható. Országos viszonylatban a Debreceni Rk. gyakorisági értékei az átlagosnál szintén magasabbak, azonban a megyei jogú városok viszonylatában már közel sem kimagaslóak.
- A *személy elleni* deliktumokat elkövetők mintegy 2,5%-kal magasabb értéket mutatnak az országos, 1,3%-kal viszont alacsonyabb értéket a megyei adatoknál, amelynek okait elsősorban a hevesebb vérmérséklettel, a helyi néplélekkel és a kulturális beidegződéssel magyarázzák a szakemberek, illetve megfigyelhető a megyében is az a számos országban jelentkező sajnálatos trend, miszerint általános társadalmi jelenségként mutatkozik a fokozódó agresszivitás (*Lelesz Gy. 2001*).

Szintén e fejezet tartalmazza a 2009 nyarán végzett empirikus vizsgálataimat. A lakossági kérdőíves felmérés eredményeit az egyes kérdésekhez tartozó különféle diagramok teszik szemléletesebbé. A felmérés elsődleges célja a rendőrség munkájának elégedettség-vizsgálata, a szubjektív biztonságérzet mérése és a látenciavizsgálat volt.

4. tézis

A lakossági kérdőíves felmérés főként a város lakosságának szubjektív biztonságérzetéről, a közbiztonságról és a rendőrség munkájának színvonalával kapcsolatban tett felkérdéseket. A kérdőív értékelése során feltártam és megfogalmaztam azokat a hiányosságokat és észrevételeket, melyeket a válaszadók a Debrecen Rendőrkapitányság munkájával kapcsolatban tettek. Megállapítottam továbbá, hogy a Debrecen városában mekkora a tényleges viktimizáció illetve mekkora látenciával számolhatunk. A kérdőív elemzése során rámutattam arra, hogy Debrecen esetében sem esnek egybe a bűnügyileg fertőzött területek a lakosság által „forró pontnak” vélt területekkel.

Az 500 fő által kitöltött kérdőív hiánypótló volt, mivel bűnügyi kérdőív tudomásom szerint évek óta nem került felvételre a városban, továbbá számos olyan kérdést is tartalmazott, amelyek korábban egyáltalán nem szerepeltek lakossági kérdőíven.

A válaszokat értékelve, a kérdőívvel kapcsolatban az alábbi főbb megállapításokat teszem:

- A megkérdezettek több, mint 40%-a elégedett volt, illetve nagyon meg volt elégedve a rendőrség munkájával
- A szubjektív biztonságérzet mérésekor a válaszadók közel 60%-a közepesen illetve eléggé volt elégedett Debrecen városának közbiztonságával, és ez a relatíve magas érték megdőntötte a kutatás elején felállított hipotézisemet.
- Mint a dolgozat egyik fő kutatási területe, egy 5 fokozatú skálán a vizsgált regionális központok közül a válaszadók mintegy $\frac{3}{4}$ -e pozitívan értékelte a város közbiztonságát.
- Amint azt Tóth Antal (2007) is megállapította már korábban Hajdúböszörmény vonatkozásában – Debrecen városában sem esnek egybe a bűnügyileg fertőzött területek a város valós forró pontjaival.
- A város lakosságának több, mint $\frac{2}{3}$ -a szerint létezik cigánybűnözés, melyre legnagyobb arányban igennel a 18-29 év közötti korosztály válaszolt (78,6%).

5. Tézis

Megvizsgáltam és összehasonlítottam Hajdú-Bihar megye bűnelkövetőinek etnikai összetételét. A vizsgálat során a Hajdú-Bihar Megyei Bíróságon és a Debreceni Városi Bíróságon végzett adatgyűjtést követően határoztam meg Hajdú-Bihar megye elkövetőinek etnikai aspektusú bűnelkövetői korcsoportok szerinti (fiatalkorú, felnőtt korú) és bűncselekményi főcsoportok szerinti struktúráját. A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy számos bűncselekményi főcsoport és deliktum vonatkozásában kiemelkedően magas a roma etnikum részesedése.

Az adatgyűjtésre 2010. évben került sor, amelynek során 20 tárgyalási nap terheltjeit és az általuk elkövetett bűncselekményeket vizsgáltam. Már a kutatás megkezdése előtt is nyilvánvaló volt, hogy mérés eredménye nem adhat teljesen egzakt értékeket, illetve önmagában az a tény, hogy valaki terheltként vesz részt egy bírósági tárgyaláson, nem jelenti azt, hogy bűnelkövető is, azonban a főbb tendenciákat, és a bűncselekmények, illetve az elkövetők struktúráját mindenképp szemlélteti. Ez az eredmény a nyilvánvaló hibái és gyenge pontjai ellenére is Hajdú-Bihar megye vonatkozásában reprezentatívnak tekinthető, mivel a bírósági tárgyalásokon megjelenő személyek mindegyike bekerült a vizsgálandó személyek halmazába.

A felmérés során megállapítást nyert, hogy bizonyos deliktumok és főcsoportok esetén a Hajdú-Bihar megyei cigányság jóval létszamarányán felül válik elkövetővé. Kiugróan magas a romák részesedése a *vagyon elleni*, a *közrend elleni* és a *házasság, a család, az ifjúság és nemi erkölcs elleni* bűncselekményi főcsoportban.

Véleményem szerint egyértelmű összefüggés mutatható ki bizonyos bűncselekmények és a cigányság lélekszáma között. Az égető probléma megoldása érdekében mihamarabb szükséges lenne látnunk azt a hivatalos statisztikai adatok alapján (rendőri, ügyészségi, bírósági, büntetés-végrehajtási), hogy az egyes bűncselekmények tekintetében milyen nagyságrendű a cigány és a magyar elkövetők aránya, mivel csak ezt követően lehet helyes és megalapozott következtetéseket levonni a későbbi teendőkre vonatkozóan.

Álláspontom szerint semmiképp sem diszkriminatív az, ha nyilvántartják a bűnelkövetők nemzetiségi hovatartozását, amelyre számos nemzetközi példát találunk a fejlett, demokratikus országokban is, ahol ez semmiféle problémát nem okoz.

A vizsgálat jövőbeli folytatásának perspektíváját látom a kisebbségi önkormányzat bevonásával a Debrecenben és környékén élő cigány lakosság kriminalitásának szélesebb körű vizsgálatára önbevalláson alapuló börtönfelmérésekkel, illetve a már a kutatás során a bíróságokon alkalmazott adatgyűjtési módszerek együttes alkalmazásával. Ezek alapján meghatározhatók a megye egyes településeinek cigány lakossága közötti kriminalitási szokások és különbségek. Ez a későbbi bűnmegelőzési stratégiák kidolgozásánál, illetve a különböző időtartamú kriminál-prognosztikák készítésénél rendkívüli jelentőséggel bír.

A **hatodik fejezetben** összefoglalom a legfontosabb eredményeket, megfogalmazom a téziseket és azon javaslatokat, melyek a dolgozat eredményeképp felhasználhatók bűnmegelőzésre, illetve javaslatot teszek számos kutatási eredmény gyakorlati alkalmazására is. Névumként említem meg a bűnmegelőzés egyik hazánkban kevésbé ismert szegmensének, az építészeti bűnmegelőzésnek a Debrecenre elkészített javaslatait, amelyek szintén a fent említett alfejezetben találhatóak.

Szintén e fejezet tartalmaz egy SWOT analízist és egy célpiramist, melyek a bűnügyi munkákban rendkívül ritkán fordulnak elő.

6. tézis

SWOT analízis és célpiramis segítségével igyekeztem feltárni azokat a lehetőségeket és erősségeket, illetve reális célkitűzéseket, amelyek előmozdíthatják Debrecen város bűnügyi helyzetének javulását és megalapozzák fejlődését. Az előrelépés záloga véleményem szerint a humán tőke hatékonyabb felhasználásában, a jelenlegi kapcsolatrendszer (civil szervezetek, lakosság, nemzetközi együttműködések stb.) bővítésében és a reagáló képesség növelésében rejlik. A hatékonyság növekedéshez tehát nem feltétlenül az anyagi erőforrások drasztikus növelése szükséges, hanem elegendő hozzá a meglévő források észszerűbb felhasználása.

A SWOT analízis keretében azon stratégiai fontosságú lehetőségek is megfogalmazásra kerültek, amelyek ismeretével a realitás talaján maradva meghatározhatjuk jelenlegi helyzetünket és felmérhetjük a rendelkezésre álló erőforrásainkat, illetve lehetőségeinket. A Debreceni Rendőrkapitányság fentiekben megfogalmazott előrelépésének hét, általam fontosnak vélt területe:

- Szélesebb körű és spektrumú együttműködés a román és az ukrán társszervekkel
- A gazdasági fejlődés indukálta bűncselekményi értékek csökkenése, illetve a humán és műszaki infrastruktúra bővülése
- A polgárőr mozgalomban résztvevők létszámának növelése, illetve a már működő csoportok hatékonyabb koordinálása
- Szélesebb körű párbeszéd és kooperáció a civil társadalmi szervezetek és a rendőrség között
- A bűnügyileg leginkább fertőzött területek és a tömegközlekedési eszközök biztonsági kamerával történő lefedése

- Egy, a veszélyeztetett kiskorú személyeket hatékonyan figyelő monitoring rendszer kiépítése
- Az általános bűnmegelőző tevékenység fokozása

A célpiramis egyes szintjein meghatározott célok ugyancsak főként a humán tőke hatékonyabb felhasználásával érhetők el; így érhető el a jövőképben megfogalmazott kívánalom, miszerint Debrecen nemcsak a magyarországi régióközpontok, hanem Közép-Európa közepméretű városai között is a főbb bűnügyi mérőszámok tekintetében az élvonalba tartozzon; egyes bűncselekmények vonatkozásában pedig a közepméretű városok között Európában is a legjobb mutatójú települések közé lehessen sorolni.

A jövőkép eléréséhez első lépésként az alábbi fejlesztési prioritásokat kell végrehajtani:

- Humán erőforrás fejlesztés
 - A műszaki infrastruktúra fejlesztése
 - A kommunikáció javítása a lakosság és rendőrség között
 - A közterületi jelenlét további növelése
 - A nyomozási aktivitás növelése, a látencia csökkentése

7. tézis

A bűnmegelőzés egyik, hazánkban gyakorlatilag ismeretlen szegmense az építészeti bűnmegelőzés, amelynek alkalmazásával – az esetek többségében – minimális anyagi ráfordításával is lehet bűnmegelőző tevékenységet folytatni. Megfogalmaztam Debrecen hosszú távú bűnmegelőzési jövőképét, amelyben külön fejezetként szerepel az építészeti bűnmegelőzés. Konkrét terület megjelöléssel (utcánként) fogalmaztam meg azokat az elképzeléseket, amelyek adaptálásával megelőzhetőek bizonyos bűncselekmények.

A bűnmegelőzés egy olyan komplex cselekvési terv, melynek megvalósításában a rendőrhatalóság és a lakosság egészének részt kell vállalnia (*Pusztai L. 1995*). Debrecen városára eddig építészeti aspektusú bűnmegelőzési stratégia nem készült még. Álláspontom szerint a közeljövőben a város leginkább fertőzött területeire szükséges lenne egy ilyen irányú bűnmegelőzési terv elkészítése. Ehhez azonban olyan szakemberek képzése szükséges, akik egyaránt járatosak a bűnmegelőzésben és az építészetben. Jelen dolgozat a főbb lakóterületek esetében (belváros, lakótelepek, lakóparkok, családi házas övezet) konkrét utcákra lebontott javaslattal élt.

Az építészeti bűnmegelőzés egy olyan – főként szemléletváltást igénylő – fejlesztési lehetőség, amely megköveteli, hogy ne csak a rendőrségi és egyéb hatósági szakemberek vegyenek részt benne, hanem a lakosság is. Az ehhez vezető út a széles körű felvilágosítás, lakossági fórumok tartása és olyan, főként rendőrségi szakemberek képzése, akik egyaránt rendelkeznek építészeti és bűnmegelőzési ismeretekkel.

A fejezet egyik utolsó alfejezete a Debreceni Rendőrkapitányságra elkészített rövid távú kriminálprognózist tartalmazza. Előrejelzésem a város népességének, a rendőrség létszámának és a rendőrség jelenlegi infrastrukturális hátterének változatlanásával készítettem el, nem számoltam semmilyen *vis major* helyzettel sem hazánkban, sem a környező államokban. A prognózis Debrecen városára készült – részben a kutatás eredményeire támaszkodva, részben pedig a debreceni és más kapitányságok éwertékelő jelentéseinek alapján – azonban egyes pontjai tekinthetők országos vagy a régióközpontok kriminálprognózisának is.

Végül pedig a kutatási eredményeinek további hasznosításának lehetőségeiről, illetve a kutatás jövőbeli folytatásának további lehetőségeiről tesztek említést.

- A nemzetközi összehasonlítás nehézségei ellenére mind az öt város esetében a kiemelt bűncselekmények és a főbb trendek, illetve az arányszámok vonatkozásában egy települési szintű analízis elkészítése a hozzájuk legközelebb lévő hasonló lélekszámú határmenti várossal. A kutatás kiterjesztésének további lehetőségét látom hasonló aspektusban a határ két oldalán lévő eurorégiók szintjén is.
- A hazai és a külföldi szakirodalom egyaránt a rövid távú kriminálprognosztikát tartja megalapozottnak (1-5 év), ahol a főbb tendenciák előrejelezhetők, amennyiben a bűnözés és a gazdaság ciklusainak mozgását vizsgáljuk. (Pusztai L. 1995) A matematikai statisztika és a számítástechnika alkalmazásával (korrelációs számítás vagy faktoranalízis) Debrecen viszonylatában a bűncselekményeknek, az elkövetők és a sértettek számának és dinamikájának alakulását, strukturális változását, illetve térbeli mozgását előrejelezve, lehetőség nyílik a várható folyamatokra való felkészülésre.
- Álláspontom szerint a gyakorlati hasznosíthatóság szempontjából rendkívül fontos legalább havi rendszerességgel olyan településen belüli szintet ábrázoló „forró pontos” térképek készítése, amelyek folyamatos elemzésével megállapíthatók a bűnözés térbeli mozgásának irányai, megtörténhet a veszélyeztetett körzetek minél gyorsabb feltárása, illetve a jelentős mennyiségű adat és információ grafikus úton történő megjelenítésével hatékonyabban meghatározhatók az optimális járőrútvonalak (Pödör A. 2007).
- A kisebbségi önkormányzat bevonásával a Debrecenben és környékén élő cigány lakosság kriminalitásának szélesebb körű vizsgálata önbevalláson alapuló börtönfelmérésekkel, illetve a már a kutatás során a bíróságokon alkalmazott adatgyűjtési módszerek együttes alkalmazásával, amelynek alapján meghatározhatók a megye egyes településeinek cigány lakossága közötti kriminalitási szokások és különbségek. Ez a későbbi bűnmegelőzési stratégiák kidolgozásánál, illetve a különböző időtartamú kriminálprognosztikák készítésénél rendkívüli jelentőséggel bír.

Az utolsó, a **hetedik fejezet** a Vám- és Pénzügyőrség (jelenleg: Nemzeti Adó- és vámhivatal) hatáskörébe tartozó bűncselekmények kriminálgeográfiai vizsgálatával foglalkozik. A VP által a központi költségvetés részére beszedett bevétel kapcsán megállapítást nyert, hogy a 2002-2008 évek viszonylatában jelentős csökkenés figyelhető meg (2.163.985→1.308.582 millió Ft). Ennek oka hazánknak az Európai Unióhoz történő csatlakozása, aminek egyik negatív költségvetési következménye az EU-országok viszonylatában a vámbevételek jelentős mértékű csökkenése volt. A 2005-2008 közötti intervallumban a bevétel viszont növekvő volt; mintegy 40%-os (948.795→1.308.582 millió Ft).

A VP által felfedett ismertté vált bűncselekmények száma 2002 és 2008 között 28.000 és 70.000 között ingadozott. A jelentős ingadozás háttérében részben jogszabályi módosítások állnak, mivel 2005 szeptember 15-től kezdődően a VP nyomozati jogkörébe számos új pénzügyi-gazdasági bűncselekmény került (pl. adócsalás, csalás).

Megállapítást nyert továbbá a bűncselekményi struktúra vizsgálatakor, hogy területi szinten (regionális nyomozó hivatalok szintjén) igen jelentős eltérések figyelhetők meg az országos átlag és az egyes regionális nyomozó hivatalok struktúrája között; ezeknél egyértelmű összefüggés figyelhető meg a földrajzi hely és a bűncselekmények típusa szempontjából.

6. Summary

6.1. Introduction

Nowadays good public security is ranked among the basic human rights and everybody who is a citizen of a state with a democratic establishment is entitled to it. Though the question whether every country can secure this to all of her citizens arises rightfully in each person. Unfortunately not. We can state without exaggeration that it is fateful for all societies how the number and composition of crimes develop and it has great effect on the current and future life of the country. There have been social and economic changes and processes in the world, which have made the question of public security even more dominant in the last two decades.

Compared to the last few years preceding the change of regime there have been considerable changes in our country on all levels of society due to which the number of crimes, perpetrators, victims and the magnitude of the caused damage have multiplied. Criminal geography can be a very important discipline to reveal the causes, to map the problems and to find the possible solutions. In my opinion criminal geography is an unduly ignored field of science, since geography has the character of area approach and the ability to illustrate the area differences, which can greatly help the research of other criminal science branches.

Only a very few settlements have received an overall and detailed criminal geographical analysis, which definitely can be a milestone in fighting off crimes. The geographical area which I want to examine has not received a criminal geographical analysis yet. That is why this dissertation has been especially challenging for me.

The examined time frame covers the period between 2000-2008 on a national level and the years between 2003-2008 on the regional centre level. The difference between the two periods is explained by the fact that on the regional level there was no unified database available thus I could only rely on the database of the Home Office which provides criminal statistical data since 2003.

6.2. Applied methods

- I have received valuable knowledge and background information at those national and international conferences which I was able to attend and give a lecture because of my police work. These conferences were attended mainly by Romanian and Ukranian colleagues, experts from Szabolcs-Szatmár-Bereg, Jász-Nagykun-Szolnok, Békés and Borsod-Abaúj-Zemplén counties Police HQs as well as lecturers invited from a number of EU countries. Apart from the international conferences – also in connection with my work – I have attended several work conferences organised by the Police HQ of Hajdú-Bihar county, where I received valuable information and met experts that have helped my work significantly.
- I have got hold of the national specialized literature mainly from libraries (University of Debrecen, Police Academy) and through the personal contacts I have made during my work (e.g. annual evaluation reports). I have adapted the international specialized literature to my dissertation through the Internet and my law enforcement contacts made during international conferences as well as continuously keeping up with the professional journals and publications published in English.
- I have contacted the Coordination and Statistical Department of the Home Office several times to receive data which were not available on the website of the ministry or the competent police stations could not provide for me. These data could be received only partly due to legal

issues or the lack of work force. The source of the non-criminal type of data on a national and settlement level were the publications of the Central Statistics Bureau and its website, while the source of the European criminal data was the website of the *European Statistics Bureau* (<http://nui.epp.eurostat.ec.europa.eu/>).

- For the evaluation and understanding of the main processes of the criminal-operative situation of the particular HQs and police stations I used the annual evaluation reports (national, county and police station levels) which were sent to me by the leaders of the police stations in a printed or electronic form.
- The criminal statistical data are among those whose use is restricted by several laws thus special permission is needed to obtain them. The majority of the used data is from the ERÜBS database and from the website operated by the Home Office <http://crimestat.b-m.hu/> which can be used for research purposes with a special permission. Practically all data which can be made public without any restrictions on a national, county and settlement level can be found there. The street by street data of Debrecen was downloaded from the database of *Robotzsaru NEO* electronic management system.
- My data collection was helped by those police leaders (station leaders, criminal heads of department, deputy heads of department, crime prevention experts, experts working on the police statistical data processing) who provided background information several times for me to understand certain criminal values and certain processes as well as for further analysis. I have made several professional discussions with them personally and on the phone, which greatly helped the later data processing.
- There was no information database available for the ethnical distribution of the known perpetrators, so I made personal data collection at the Municipal Court of Debrecen and at the County Court of Hajdú-Bihar as well as obtaining the trial manifests of the days in question.
- I compiled the data related to Debrecen with the help of empirical research which I received from a questionnaire done by 500 people and during which I made a number of deep interviews.

6. 3. Methods used during the processing

I recorded the data I received during my research in tables with the help of *Microsoft Excel* software. The different graphs and diagrams used in my thesis were partly also made with the diagram editor of this programme. The processing of the public questionnaire data was made with the help of *SPSS for Windows 11.0* programme.

Several thematic maps were made on settlement and national level during the dissertation. These were made with the use of *ArcMap*.

Some of the thematic maps used in my dissertation were downloaded from <http://crimestat.b-m.hu/> website whose source I always indicated. At those maps and tables which are my own editings I used the indication „own editing”, where I also indicated the database of the data.

6. 4. Targets, tasks to solve, established hypotheses

During the examination of the national regional centres **I have set the following main targets to myself:**

- The introduction and critical analysis of those parts of the **national and international criminal geographical special literature** which made the analysis of settlements in particular;

- The analysis of the **regional centres** from a criminal geographical aspect and their **comparison to each other** as well as presenting the main criminal values and the development of structure at these settlements;

To achieve my targets I **have undertaken the following tasks:**

- Present those trends of criminalgeography** and the special literature which are connected to settlements analysis
- Make the criminalgeographical analysis of Hungary for the period of 2000-2008 and examine and analyse the criminal trend of the last years
- Point out the spatial and temporal differences** in respect of the regional centres and Hungary
- Besides the criminal geographical analysis of our country also **evaluate the received data of certain crime types from an international perspective**
- Make a detailed criminal geographical analysis of the city of **Debrecen** and the **map of the „hot spots” of the city** during which I pay special attention to:
 - presenting the expected development of future trends
 - crime prevention and the possibilities to reduce the number of crimes
 - show the citizens' expectations with by means of the results of the questionnaire and to introduce those settlement parts which they consider crime-infected
- **Summarize and systematize the values received during the research** as well as the statements. Furthermore define the possible further direction of the research.

The established hypotheses:

In this chapter I write about those hypotheses which have formulated in me before the start of the research. These hypotheses later served as a basis to conduct the examinations from which the theses drawn up in the next chapter „were born”.

1. According to the opinion of the majority of the people – as it has been proved by several opinion surveys – the situation of public security has deteriorated during the last few years. The cause of the deterioration of subjective feeling of security is mainly the effect of negative criminal processes happened in certain parts of the country. These have received significant media attention creating a negative influence on the national opinion.
2. The relationship between the police and the public is greatly determined by the communication activity towards the public from the police force. This is strengthened by a number of previously conducted opinion surveys, which found that the picture of the police is primarily created by the information broadcast by the media (*Sutka S. 2003*). Among the regional centres not the sinful cities proclaimed by the media have the worst criminal records.
3. It is well-known that the towns and especially the cities have higher frequency values in the case of several delicts and have different crime structure than that of the smaller settlements. Before the start of the examination I assumed that in the case of Police Station of Debrecen the crime structure followed the the national trend (or the trend of other regional centres) and those years with outstanding criminal values were outstanding values of certain crimes and were not part of a change of tendencies.
4. Before I started the public questionnaire survey – mainly on the basis of previous criminalgeographical and criminological questionnaires – I had the following hypotheses:

- The public is mainly afraid from delicts against property
- The majority of the people questioned think that public security has worsened in their neighbourhood in the last few years
- As well as in other parts of the country, people think in stereotypes concerning the crime infected areas in Debrecen, too.

5. Several researches have proved already that there is a strong correlation between poverty and crime frequency. Since the majority of the national gypsy population has a much lower income level than the national average the proportion of gypsies in some crime types is higher than their population ratio.

6. According to a lot of people the reduction of the number of crimes can be achieved mainly by increasing the amount of material resources (increasing the number of police officers, developing the infrastructural background etc.). Several dissertations undervalue the role of unexploited possibilities available by expanding the human resources and the contact networks. To disprove this hypothesis I tried to prove – with the help of a SWOT-analysis and a target pyramid – that by taking into account the current resources, a more effective and reasonable use of the human and contact capital it is possible to increase the reaction ability and criminal effectiveness of the Police Station of Debrecen.

7. Many – wrongly – doubt the role of human labour and money used for crime prevention. They doubt and can doubt because it is quite difficult to determine by exact numbers how the number of crimes reduced because of a certain crime prevention programme and how many crimes were not realised. With the help of a practically unknown segment of crime prevention – architectural crime prevention – I would like to prove that it is possible to pursue successful crime prevention activities with a minimum material cost (and a change of view).

6. 5. The results of the research and the theses of the dissertation

6.5.1. The dissertation is divided into seven main parts. In the **first chapter** mainly those technical-type data are presented which make a foundation and introduce the main directions of the research as well as the targets set and the methods used during the research.

6.5.2. The **second chapter** is a theoretical introduction based on the processing of special literature which presents – in chronological order – those more significant international and national research workshops and criminal geographers who have made a detailed analysis of a settlement (or certain part of it). The chapter aims at a critical and comparative evaluation of the more significant special literature where the main national, European and American trends are shown.

6.5.3. **Chapter 3.** shows Hungary's criminal geography between the period 2000-2008. There have been several criminal geographical analyses in terms of several criminal acts. However, no detailed, criminal geographical aspect analysis of Hungary has been made in the past years. The last research in this direction presented the period between 1990-2003, so in my opinion it was extremely important and timely to make such investigation.

1st thesis

By analysing the criminal values of Hungary we can state that during the last decade and a half there has not been any significant decrease or increase only minor fluctuations could be noticed. We can also state that in certain parts of the country there has been an increase of criminal acts which damage the subjective sense of security but this cannot be considered a national tendency. On a national level the position of public security during the researched period did not deteriorate but in certain aspects there were improvements.

Following the criminalgeographical investigation of Hungary between the period of 2000-2008 I make the following statements:

- From a criminal point of view the most infected areas in the period examined were the capital and the Balaton area (Somogy county).
- The crimes against property are still dominant in the criminal structure, though its part has decreased from the 80% present at the time of the change of regime to 65% nowadays.
- The rising tendency of crimes against person (1990-2003) has stopped and between the period of 2000-2008 is characterized by a relative stability (only the 2001 and 2008 values stand out).
- We can mark a significant decrease in the area of completed homicide which is lower than not just the period between 1990-2003 (201-310) but that of 2001-2008 by 41.2%. On the basis of the *Eurostat* data we can say that our country does not belong to the „killing nations”. The number of *homicides* per 100,000 people is just a little bit above the EU average.
- The previous tendency did not change; it is still Szabolcs-Szatmár-Bereg and Hajdú-Bihar counties that register the most aggravated assaults where the frequency of this crime type is twice as much as the national average.
- The number of *fatal road accidents* have decreased considerably, the difference between the first and last year of the period examined was 35%. According to Eurostat's 2007 data of the number of people died in fatal road accidents projected to 1 million people Hungary has a value of 122, which places our country in the middle of the EU (the EU average in 2007 was 86). This value is 41% higher than the average of the 27 countries of EU.
- The ratio of *crimes against marriage, family, youth and decency* is increasing compared to the other main groups. The increase is caused not only by the rise of violence (2000: 5059, 2006-20952) but also by the widespread use of the world wide web (e.g. the exploitation of forbidden pornographic recordings) and the improving police detection.
- The ratio of *crimes against public order* has risen considerably among the total crimes. One of the most dynamically increasing criminal acts is *drug abuse* whose ratio increased significantly. The rising number of *falsification of public documents* suggests that this criminal act is getting more significant.
- In the researched period the number of *childhood victims (under 14)* has risen drastically. This is especially worrying since the number of people in childhood is less and less year by year. In the period of 2000-2008 the number of childhood victims has risen by 100.56%.
- The number of *foreign victims* decreased by 5000 in the last decade and their ratio of 4-6% in 1991-2002 (Tóth A. 2007) reduced to 3-4%.

6.5.4. In **Chapter 4**. I analysed and compared the criminal situation of the regional centers based on criminal statistical indicators detailed above. First I did the comparative analysis of the human resource indicator numbers of the regional centres during which I noticed that there is a significant difference among the examined regional centres in several, main indicator numbers.

2nd thesis

The rare Hungarian criminal geographical research on the settlement level has not touched either examined regional centres yet so I analysed in details the cities of Debrecen, Miskolc, Szeged, Pécs and Győr. The current dissertation analysed all five cities from different aspects and then compared criminal-operative situation of these cities in the period of 2003-2008. These research results can be used among others in the making of the annual reports of these police stations. The frequency indicators calculated for a 100,000 people help point out the spatial and temporal aspect differences in terms of the regional centres.

So far none of the regional centres have received a detailed criminal geographical analysis, so that would be quite unique in the national criminal geographical and police special literature. During my research first I compared the main human resource indicators from which I could state that there are significant differences between the police stations.

In respect of the main crime groups of the Penal Code there are no sharp differences. Only in respect to the police central station of Győr we could say that the crimes against property are below the national average. We could state that among the examined regional centres the ratio of pickpocketing and burglary are extremely high in Pécs, and there is a three-time difference between Győr and Miskolc in terms of the frequency of robbery. The frequency of crimes against person is about 50% more in the area of jurisdiction of Police Station of Debrecen than the national average. This crime type is considerably higher than in the other cities examined.

When we make the analysis from an age specific approach we can see that the ratio of child and juvenile proprietors in Miskolc is much higher than the national average. My research and the foreign and national special literature all draw a strong correlation between poverty and the frequency of crime, thus it is an obvious fact that the danger of becoming an offender is much higher among these lower status layers. This is shown by a 2008 survey which identified that in Borsod-Abaúj-Zemplén county there are 26.000 registered endangered minors (*Dudás P.- Kökényesi A. 2008*) who are all potential victims and offerders.

6.5.5. Chapter 5. Can be considered as the spine of the dissertation, which makes up about 40% of it. The national criminal geographical examinations looked aside when it came to regional centres. Until the birth of the present dissertation not a single centre has been analysed. In the first part of the chapter I summarise Debrecen's main regional statistical data which determine the city's social and economic life and which can be connected to the spatial and temporal development of crime. Two sub-chapters deal with the formation of the city structure and its criminal geographical projections and with criminological correlations between the city structure and the subcultures. Also in this chapter I present the changes in criminal acts, victims and offenders and criminal effectiveness according to the viewpoints mentioned in chapters 3. and 4. I edited several criminal maps on the basis of the above data. These maps show the city's „hot spots” in terms of the particular criminal acts.

3rd thesis

During the detailed analysis of the Police Station of Debrecen it was assessed that in terms of the criminal structure the police station follows the national criminal trend, although we can find regional specifics in its trend due to its geographical position, the content of its population and other characteristics. The differences were found mainly in the beginning of the nineties but since 2000 the dynamics was corresponding to the national trend. The cleared statistical data, which show a real picture, show that in the years between 2000-2008 there were about 10-11000 known criminal acts annually, so there is a balance in the criminal values of Debrecen (*Uzonyi A. 2009, Mátyás Sz. 2010/b*).

During my research I examined the criminal acts from a quantitative, frequency and structural aspect as well as the human resource side of it. I have reached the following consequences on the bases of these:

-By comparing the tendencies and dynamics of crime numbers of Debrecen and Hajdú-Bihar county it can be said that they are practically the same. The difference is mainly in the magnitude of dynamics, which is much more powerful in the case of the municipal police station.

-By examining the crime values of the last two decades we can say that 96% of the known crimes were committed in the city of Debrecen. This means that the rate of those settlements belonging to Debrecen's area of jurisdiction is reasonably low. In the case of Hajdú-Bihar county the county capital police station realizes 50% of the known crimes. Compared to the data before the year 2000 the predominance of Debrecen has decreased, but despite the decrease of predominance the other police central stations have little effect on the criminal values of the county (*Sutka S. 1995, 1998*).

-In terms of the number of crimes per 100,000 people the city ranked at 6-8th among the police central stations of Hajdú-Bihar county in the examined period. We can thus say that Debrecen belongs to the infected police central stations. On a national level the frequency values of Police Station of Debrecen are also higher than the average but on the level of county towns they are not so outstanding.

-The values of offenders committing *crime against person* are 2.5% higher than the national but 1.3% less than the county data. Experts explain it by the more violent temper, the local folk spirit and the cultural conditioning. The regrettable trend of increasing aggression as a general social phenomena can also be observed in the county, just like in several other countries (*Lelesz Gy. 2001*).

-Also this chapter contains my empirical examinations made during the summer of 2009. The results of the population opinion survey are made more graphic by the different diagrams related to each question. The priority of the survey was to examine the satisfaction with the police work, to measure the subjective sense of security and latency examination.

4th thesis

The population opinion survey asked questions from the citizens about their subjective sense of security, public security and the standard of police work. During the evaluation of the survey I explored and formulated those deficiencies and comments which the people who answered the survey made in connection with the work of Police Station of Debrecen. It was also identified how big is the factual victimization in Debrecen and how much latency we can count with. During the analysis of the questionnaire I pointed out that even in the case of Debrecen the crime infected areas do not match those areas which the citizens consider „hot spots”.

The questionnaire, which was filled out by 500 people, was a niche because – as far as I know – no criminal survey has been made in the city for years and it also contained several questions which have not been included in previous public surveys before.

By evaluating the answers I can make the following main statements in connection with the survey:

-More than 40% of the people questioned were satisfied or very satisfied with the police work

-While measuring the subjective sense of security 60% of the people questioned were medium or quite satisfied with the public security of Debrecen. This relatively high value refuted my hypothesis I made in the beginning of my research.

-As the main research area of my dissertation I have made a 5-level scale on which 3/4th of the respondents gave a positive evaluation for the public security of the investigated regional centres.

-As it was identified by Antal Tóth (2007) previously in terms of Hajdúböszörmény – the criminally infected areas do not match the real hot spots of the city in Debrecen either.

-According to more than 2/3rd of the city's population gypsy crime exists. The biggest proportion of yeah sayers were among the age group of 18-29 (78.6%).

5th thesis

I have examined and compared the ethnical content of the offenders in Hajdú-Bihar county. During my research I made data collection at the Court of Hajdú-Bihar County and the Municipal Court of Debrecen and from this I determined the structures of criminal age groups from an ethnical aspect (juvenile or adult) and according to the criminal main groups. During the research it became clear the proportion of gypsy ethnicity is extremely high in terms of several criminal main groups and criminal acts.

Data collection took place in 2010 during which I examined the suspects and the crimes committed by them. It was obvious even before I started the research that the result of my measure cannot give an exact value, and the fact itself that somebody takes part in a court hearing as a suspect does not necessarily mean that he/she is an offender but the main tendencies and the structure of crimes and offenders can be illustrated. This result –despite its obvious mistakes and weak points – can be considered representative in terms of Hajdú-Bihar county, because all the people present at the court trials were included in the cluster of the people examined.

During the research it was identified that in terms of certain criminal acts and main groups the gypsy population of Hajdú-Bihar county become offenders much more than its population ratio. The proportion of gypsies is considerably high in the main groups of *crimes against property, public order, marriage, family, youth and decency*.

In my opinion there is an obvious correleation between certain crimes and the population of gypsy people. In order to solve this acute problem we need to see the ratio of gypsy and Hungarian offenders in the different crimes on the basis of official statistical data (police, prosecutor, judicial, law enforcement). Only after this can we draw the right and established consequences on how to move on in the future.

In my view it is not discriminative at all to store the ethnical background of offenders. We can see several international examples for this in developed, democratic countries, where it does not cause any problems. By involving the minority self-government we can examine the criminal state of the gypsy population of Debrecen and its surrounding by self-admittance in the prison surveys as well as using the data collection at courts I applied during my research. These together can define the criminal habits and differences of the gypsy population of the settlements in the county. This would be important at later establishment of crime prevention strategies and at the making of different terms of criminal predictions.

In the **sixth chapter** I summarise the most important results, I compose the theses and those suggestions which – as a result of this dissertation – can be used for drug prevention, and I propose the practical application of several research result. As a novelty I mention a little known segment of crime prevention in Hungary; architecture crime prevention, and in this sub-chapter I suggest how architecture crime should be prevented in Debrecen.

This chapter also contains a SWOT analysis and a target pyramid, which rarely occur in the criminal works.

6th thesis

With the help of SWOT analysis and target pyramid I tried to explore those possibilities, strengths and realistic targets which can promote the improvement of the criminal state of Debrecen and establish its development. In my opinion the pledge of progress is the more effective use of human capital, the broadening of the present contact system (civil organisations, population, international cooperations etc.) and increasing the reaction capability. To increase efficiency we not necessarily need the drastic increase of financial resources, but it is enough to use the already available sources more reasonably.

Within the SWOT analysis I also drew up those strategically important possibilities by means of which we can determine our current position staying on the ground of reality and measure our available sources and possibilities. In my opinion the seven most important areas of progression at the Police Station of Debrecen are the following:

- A wider cooperation with the Romanian and Ukrainian partner forces
- The decrease of criminal values induced by economic development as well as the expansion of human and technological infrastructure
- Increase the number of people involved in militia movement and a more effective coordination of the existing groups
- A wider dialogue and cooperation between the civil organisations and the police
- Install security cameras at the criminally most infected areas and on public transports
- Build up an effective monitoring system to follow the endangered minors
- Increase the general crime prevention activity

The targets defined on the different levels of the target pyramids can also be achieved by the more effective use of human capital. Thus we can achieve the future vision that Debrecen would be among the elite in the main criminal metrics not just among the Hungarian regional centres but among the medium-sized cities of Central Europe and in certain criminal acts it can be ranked with the best metrics among the medium-sized cities of Europe.

To reach this vision first we need to make the following development priorities:

- Human resource development
- Development of technical infrastructure
- Improve communication between the local residents and the police
- Increase the presence at public places
- Increase investigation activity and decrease latency

7th thesis

A practically unknown segment of crime prevention in Hungary is architecture crime prevention and by applying this method – in the majority of cases – we can make crime prevention activity with minimum material cost. I draw up the long term crime prevention vision of Debrecen in which I included a separate chapter about architecture prevention. I used specific area markings (by streets) to point out my ideas and by adapting those certain crimes can be prevented.

Crime prevention is such a complex action plan that to make it happen all inhabitants and police have to take part in it (*Pusztai L. 1995*). There has not been any architectural aspect

crime prevention strategy in terms of Debrecen. In my viewpoint we soon need a crime prevention plan like this for the most crime infected areas of the city. For this we need the training of those experts who are well-versed in crime prevention and in architecture as well. The current dissertation gives suggestions for particular streets in the main housing areas (city centre, block of flats, housing estates, detached house areas).

Architecture crime prevention is such a development possibility – requiring mainly change of attitude – that needs the participation of not only the police and other authorities' experts but the inhabitants as well. The road leading up to this is wide spread information, holding community forums and the training of police experts who has architectural knowledge and crime prevention skills.

One of the last sub-chapters of the chapter contains the short term criminal prediction for Police Station of Debrecen. I made my predictions on the basis of constant city population, number of police and the background of the current infrastructure of the police. I did not consider *vis major* situations neither in our country nor in the bordering countries. The prognosis was made for Debrecen – partly relying on the research results, partly on the annual reports of Debrecen and other police central stations – though some of its points can be seen as a criminal prognosis on the national level or on the level of regional centres.

Finally I mention the possibility of the further use of the research results and the further possibilities of the future continuation of the research.

- Despite the difficulties of international comparison in all 5 cities I would make a settlement level analysis in terms of stressed criminal acts, main trends and ratios and would compare the values with the closest border city of similar population. A further extension of the research is possible on the level of euroregions on either side of the border.
- The national and international specialized literature considers the short term criminal prognosis as established (1-5 years) where the main tendencies can be forecasted if we examine the movement of crime and economy cycles. (*Pusztai L. 1995*). With the application of mathematical statistics and computer science (correlation calculation or factoranalysis) we can see the change of the number and dynamics of the criminal acts, offenders and victims, the structural change and by forecasting their spatial movement we are able to prepare for the expected processes in Debrecen.
- In my viewpoint for a practical point of view it is highly important to make monthly maps covering the „hot spots” within the settlement. By the continuous analysis we can recognize the direction of the spatial movements of crime, thus we can explore the endangered areas faster and with the significant number of data and information presented graphically we can determine more efficiently the optimum patrol routes (*Pödör A. 2007*).
- By involving the minority self-government we can examine the criminal state of the gypsy population of Debrecen and its surrounding, by self-admittance in the prison surveys as well as using the data collection at courts I applied during my research we can define the criminal habits and differences of the gypsy population of the settlements in the county. This would be important at later establishment of crime prevention strategies and at the making of different terms of criminal predictions.

In the final, **seventh chapter** I dealt with the the criminal geographical examination of those crimes which belong to the scope of Customs and Finance Guard (presently. National Tax and Customs Office). By examining the income for the central budget by the Customs and Finance Guard we can say that in the period 2002-2008 there was a significant reduction of income (2,163,985→1,308,582 million HUF), which is caused by the fact that we joined

the European Union. One of its negative consequences on the budget was that in terms of EU countries the customs incomes have reduced considerably. In the period 2005-2008 the income increased by about 40% (948,795→1,308,582 million HUF).

The number of crimes became known and detected by the Customs and Finance Guard was fluctuating between 28,000 and 70,000 in the period 2002-2008. The significant fluctuation was caused by the legislative changes starting from 15th September 2005, due to which the investigation scope of the Customs and Finance Guard was expanded by several new financial-economic crimes (e.g. tax evasion, fraud).

By examining the criminal structure it also became obvious that on a regional level (on the level of regional investigation offices) there are significant differences between the national average and the structures of certain regional investigation offices, as well as there is a clear correlation between the geographical place and the type of crimes.

Az értekezés témakörében megjelent publikációk

Külföldi kiadványok:

1. **MÁTYÁS, SZ.** 2006: *Law Enforcement Agencies and frontiers. Regional Development in the Romanian-Hungarian Cross-border Space – From National to European Perspective.* Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, pp. 45-52.
2. **MÁTYÁS, SZ.** 2008/a: *Police collaboration of Hungarian and Romanian counties on the frontier.* Neighbours and Partners: On the two sides of the border. Debrecen, pp. 203-210.
3. **MÁTYÁS, SZ.** 2010: *Law Enforcement Agencies and frontiers.* Kritische Zeiten. pp. 47-56. ISSN: 2219-3162
4. **MÁTYÁS, SZ.** 2010/a: Analysis and Main Criminal Statistic Indexes of the Criminal Situation of Hajdú-Bihar County and Debrecen. - In: I. Horga (ed.): Cross-border partnership with special regard to the Hungaian-Romanian-Ukrainan tripartite border. University of Oradea Press, pp. 109-114.
5. **MÁTYÁS, SZ.** 2010/b: *General characterisation of the criminal state of the city of Debrecen between the years 2000 and 2008.* Kritische Zeiten, 57-68 pp.
6. **MÁTYÁS, SZ.** 2011: The presentation of crime frequency among the gipsy population of Hajdú-Bihar county via the particular main groups of crime. 52-58 pp. Kritische Zeiten.

Hazai kiadványok:

1. **MÁTYÁS SZ.** 2007: *A rendvédelmi együttműködések szerepe az Európai unió, illetve a Hajdú-Bihar-Bihar Eurorégió területén.* A határok és határon átnyúló (CBC) kapcsolatok szerepe a kibővült Európai Unió keleti periferiáján. Debrecen, pp. 99-106.
2. **MÁTYÁS SZ.** 2007/a: *A határon átnyúló magyar-román rendvédelmi együttműködések bűnözésföldrajzi kérdései.* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): Tanár Úrnak Tisztelettel! Dr. Korompai Gábor 70. születésnapjára. Kossuth Egyetemi Kiadó, pp. 317-322.
3. **MÁTYÁS SZ.** 2008: *A bűnözésföldrajz hazai fejlődése.* Rendőr 3-4. pp. 35.
4. **MÁTYÁS SZ.** 2009: *A Magyar Köztársaság és Hajdú-Bihar megye bűnügyi helyzetének elemzése és főbb kriminálstatisztikai mutatói.* - In: Süli-Zakar I. (szerk.): ACTA Iuventutis Geographica 1. pp. 211-216.

Megjelenés alatt:

1. **MÁTYÁS, SZ.** 2011: *Law Enforcement Agencies and frontiers.* In: Administrative and Criminal Law Administration. (lett kiadvány) Várható megjelenés: 2011-ben a kiadvány 3. számában.

2. **MÁTYÁS, SZ.** 2011: *Safety policy and law enforcement cooperation of member countries in the European Union and the Hungarian-Romanian border-counties.* In: Romanian Journal of Security Studies. (román kiadvány)
Várható megjelenés: 2011. május 15., a kiadvány 2. kötetében.

3. **MÁTYÁS, SZ.** 2011: *General characterisation of the criminal state of the city of Debrecen between the years 2000 and 2008.* In: Internal Security journal (lengyel kiadvány) Várható megjelenés: 2011. június